

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Esityksen tavoitteilla voidaan katsoa kokonaisuutena arvioiden olevan heikot toteutumismahdollisuudet, koska esitetyt lainsäädäntötoimet ensi sijassa tulisivat kasvattamaan palveluiden järjestämisen kokonaiskustannuksia sekä myös todennäköisesti aiheuttaisivat jossain määrin tehottomuutta hyvinvointialueen toimintaan jäljempänä lausunnossa esitetyin perustein. Valtionvarainministeriön sekä kilpailu- ja kuluttajanviraston lausunnoissa on myöskin todettu samansuuntaiset arviot negatiivisista vaikutuksista hyvinvointialueiden talouteen.

Sidosyksikköjä koskevan sääntelyn kiristämisen voidaan katsoa suurella todennäköisyydellä tosiasiallisesti johtavan tilanteeseen, jossa keskitetyn tuotannon kautta saavutettavissa olevat mittakaavaedut ainakin osittain menetettäisiin näin ollen kasvattaen omistajien kustannuksia.

Huomionarvoista kokonaisuuden vaikutuksia arvioitaessa on tiedostaa, että palvelut, jotka päätetty tällä hetkellä järjestää sidosyksikköjä hyödyntäen ovat palveluita, jotka toiminnallisen varmuuden, mittakaavan sekä mahdollisten investointien näkökulmasta on katsottu tarkoituksenmukaiseksi järjestää kyseisellä tavalla. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella omistajuus perustuu omistajastrategioihin ja niiden taustalla oleviin valintoihin.

Ehdotuksessa määritellyt informaatio-ohjauksen kautta toteutettavat toimenpiteet voidaan katsoa riittäviksi varmistamaan hyvinvointialueiden toiminnan palveluiden järjestämiskäytännön tehokkuutta.

Hankintayksikköjä on mahdollista ohjata tekemään analyyttisiä arvioita sidosyksiköiden kautta järjestetyistä palveluista, niiden markkinatilanteesta ja valittujen tuotantotaparatkaisujen kustannusvaikuttavuudesta. Analyysien voidaan katsoa olevan tarkoituksenmukainen työkalu hankinnan järjestämisen edellytyksien arviointiin.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

65 §

Ehdotetun 65.2 §:n ei voida suoranaisesti katsoa edesauttavan markkinakartoitustoiminnan hyödyntämistä, sillä markkinakartoituksen toteuttamista koskevaa sääntelyä ei tältä osin sinänsä juurikaan muuteta. Kuitenkin todettakoon, että maininnat erilaisista arviointityökaluista ovat kokonaisuutena arvioiden oletettavasti hankintayksiköiden markkinakartoituksen toteuttamisen muotoja koskevaa tietoisuutta edistäviä.

Ehdotetun 65.3 §:n voidaan sinänsä kokonaisuutena arvioiden katsoa edistävän markkinakartoituksen käyttöä pakottavan velvoitteen lisäyksen myötä kyseessä olleessa yli 10 miljoonan euron arvoiset hankinnat. Lähtökohtaisesti voidaan kuitenkin perustellusti olettaa, että yli 10 miljoonan euron hankinnoissa hankintayksiköt ovat oman toiminnan tarkoituksenmukaisen järjestämisen näkökulmasta tietoisia toimittajamarkkinoista. Näin ollen pakottavalla velvoitteella saavutettava nettohyöty ja/tai markkinakartoitusten määrän lisääntyminen ei ole suoranaisesti varmaa.

75 §

Ehdotetun 75 §:n voidaan katsoa kannustavan markkinakartoituksen toteuttamiseen tilanteessa, jossa hankintasopimusta ei aiota jakaa osiin. Itä-Uudenmaan hyvinvointialue ei kuitenkaan kannata esitettyä kategorista velvoitetta hankinnan jakamiseen osiin. Huomioitavaksi tulee myöskin 146 §:n esitetty muutos jakamista koskevan ratkaisun valituskiellon poistamisesta. Hankintadirektiivin perusteluosan kohdan 78 toisessa tekstikappaleessa esitetty tukeen hankintayksikön itsenäisen

päätösvallan olemassaoloa hankinnan osiin jakamisen osalta. Edellä mainituin perustein jakamispäätöksiä koskevan valituskiellon poistamista ei voida katsota perusteltuna.

Mikäli valitusoikeuden poistaminen kuitenkin arvioidaan tarkoituksenmukaiseksi toimenpiteeksi, olisi tuolloin tarkoituksenmukaista, huomioiden Grossman Air -tuomio C-230/02, että muutoksenhaku-aika tulisi käynnistymään hankintailmoituksen julkaisemisen hetkestä.

Kokonaisuutena arvioiden perusteltuna pidetään puitejärjestelyn sisäisiin hankintoihin kohdistuvan poikkeuksen sisällyttämistä jakamisvelvoitteeseen. Perustelua olisi kuitenkin laajentaa poikkeuksen soveltamisen alaan dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä järjestetyt kilpailutukset.

Sinänsä ehdotuksessa esitetyt poikkeusperusteet tulisivat todennäköisesti soveltumaan pääasiallisesti sellaisiin tilanteisiin, joissa jo markkinakartoitusta tehdessä on perustelluista syistä arvioitu, ettei osiin jakaminen ole tarkoituksenmukaista. Ehdotetussa sääntelyssä jää myöskin sinänsä epäselväksi millaisen markkinakartoituksen toteuttaminen tarkalleen ottaen katsotaan riittäväksi arvioitaessa pykälässä esitettyä poikkeusta jakamisvelvoitteeseen.

124 §

Ehdotetun 124 §:n ei voida kokonaisuutena arvioiden katsoa edistävän perusteluosissa esitettyä tavoitetta koskien hankinnan huolelliseen valmisteluun. Lisäyksen voidaan katsoa yksiselitteisesti lisäävän hankintayksikön hallinnollista taakkaa. Huomioiden 146 §:n kirjaus valituskiellosta hankintakertomuksen hankinnan valmistelua koskevaan osaan voidaan kirjauksen epäsuorasti katsoa avaavan valitusoikeuden kertomuksen muihin osiin. Muutos ei ole myöskään perusteltu, koska jo nykyisellään 146 §:ssä säädetään valituskiellosta koskien hankinnan valmistelua. Edistävä vaikutus edellyttäisi esimerkiksi sitä, että kertomuksia käytettäisiin laajemmassa hankintojen valmistelun arvioinnissa siten, että kertomusten perusteella pystyttäisiin löytämään kannustimia markkinakartoitukseen.

Ehdotetun pykälän perusteluissa viitataan myöskin velvoitteeseen kuvata hankintapäätöksessä hankintamallin menettelyä koskevassa valinnassa. Hankintamalli ei ole itsessään kuitenkaan yksiselitteinen käsite, joka on omiaan lisäämään sääntelyn tulkinnasta syntyvää epäselvyyttä. Edellä mainituin perustein ehdotettu kohta olisi perusteltua poistaa perusteluista.

125 §

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue ei kannata 125 §:n ehdotusta velvoitteesta keskeyttää hankintamenettely, jos menettelyssä on saatu vain yksi tarjous. Pykälätekstistä ei sinänsä käy suoraan ilmi, koskisiko velvoite sellaista tilannetta, jossa menettelyssä olisi saatu vain yksi

hyväksyttävä tarjous, vaikkakin sen voidaan epäsuorasti sanamuodon mukaan tulkita tällaisten tilanteiden tulevan rajattavaksi keskeyttämisvelvoitteen ulkopuolelle.

Velvoitteen ulkopuolelle tulee myös rajata puitejärjestelyiden ja dynaamisten hankintajärjestelmien sisällä toteutetut kilpailutukset.

Vaikka ehdotus todennäköisesti edistääkin markkinakartoituksen tekemistä keinona välttää mahdollinen uuden kilpailutuksen toteuttaminen, ei muutos kuitenkaan johtaisi kokonaisuutena arvioiden ehdotettuihin tavoitteisiin. Velvoitteen kategorisen luonteen ei erityisesti voi katsoa edistävän säästöjen synnyttämistä koskevaa tavoitetta, koska velvoite tulisi johtamaan tilanteisiin, joissa muilta osin onnistunut ja edulliseen vertailuhintaan johtanut tarjouskilpailu voitaisiin joutua keskeyttämään velvoitteen vuoksi sellaisilla markkinoilla, joilla tarjontaa on esim. notorisen tiedon valossa rajallisesti. Epätarkoituksen mukaisia lopputuloksia voi syntyä myös tilanteissa, joissa yksi tarjous johtuu hankintayksikön tarjouspyynnössä perustelluista syistä asettamista tiukoista laatuksiteereistä.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

65 §

Markkinakartoituksen lisäämisen tavoite on sinänsä perusteltu, mutta sen toteuttamisen keinot eivät ehdotetun sääntelyn sisältönä ole kaikilta osin tarkoituksenmukaisia. Vaikka markkinakartoituksilla voidaan saavuttaa kustannussäästöjä sekä muilla tavoin hankintayksikön etuja edistävää markkinatuntemusta, poikkeukseton velvoite markkinakartoituksen järjestämiseen ei suoranaisesti tarkoita tavoitteiden saavuttamista. Avointa on tarkemman sisällön osalta, millaiseksi markkinakartoituksen pakottava vähimmäissisältö muodostuu eikä vaikutuksia myös siltä osin tässä vaiheessa ole mahdollista kaikilta vaikutustenarvioinnin osilta analysoida.

Edellä mainitun tulkinnan varaisuuden voidaan perustellusti johtavan tulkinnanvaraisuustilanteisiin markkinakartoituksen toteuttamisen velvollisuuksissa tilanteissa, joissa kyse on yli 10 miljoonan euron hankinnan, hankinnan jakamisesta osiin taikka uudelleen kilpailuttamatta jätetystä hankinnasta tilanteessa, jossa saatu vain yksi tarjous. Tulkinnanvaraisuuden voidaan puolestaan suoraan perustellusti arvioida lisäävän hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa ja siitä syntyvää kustannusta. Epävarmuustilanteissa hallinnollisten kustannusten taakkaa ja epätarkoituksenmukaista toimintaa syntyy myös tilanteissa, joissa hankintayksiköt pyrkivät toiminnassaan varmistamaan mahdollisesti epäselvien velvoitteiden täyttymistä. Edellä mainittua kokonaisuutta arvioitaessa huomioitavaksi tulevat myös edellä esitetyt kommentit esitetystä velvoitteesta suhteessa 146 §:ään esitettyyn muutokseen muutokseen, jotka voivat kokonaisuutenaan johtaa tilanteeseen, jossa epätarkoituksenmukainen resurssien käyttö voi myös kohdentua markkinakartoituksen toteuttamistapoihin, joihin voisi kohdistua valitus markkinaoikeuteen.

Markkinakartoituksen toteuttaminen voi toteutua perustellusti monilla eri keinoin eikä niiden toteuttamistapojen sisällöllistä arviointia ole perusteltua poistaa hankintayksiköiden harkintavallan piiristä. Jotta hankintayksiköt voivat toteuttaa hankintoja tarkoituksenmukaisella tavalla markkinakartoituksen toteuttamisen kynnyksellä on perusteltua asettaa kohtuulliselle tasolle. Hyvinvointialueella voi monissa tilanteissa olla hyvä ja kattava tilannekuva markkinoista ja niiden toiminnasta, jolloin tällaisenkin muilla keinoin saadun kattavan tiedon on perusteltua tulkita täyttävän markkinakartoituksen toteuttamisen velvoitteen.

Eritoten Itä-Uudenmaan hyvinvointialue pyytää selvennystä:

1. onko ehdotetussa 65.2 §:ssä tarkoitus viitata ”muilla toimijoilla” myös lain voimassa olevassa muodossa viitattuihin ”viranomaisiin” vai ainoastaan markkinatoimijoihin,
2. onko kirjauksella ”neuvojen käyttäminen ei saa johtaa tietyn toimittajan suosimiseen” tarkoitus muuttaa voimassa olevaa oikeustilaa? Ei olisi kokonaisuutena arvioiden perusteltua, jos hankintayksikön harkintavaltaa määrittellä hankinnan kohdetta rajoitettaisiin. Oikeuskäytännön mukaan hankinnan kohdetta koskevaa vaatimusta ei voida lähtökohtaisesti pitää syrjivänä, vaikka alalla olisi vain yksi tai muutama tarjouspyynnössä asetetut vaatimukset täyttävä tarjoaja. Perusteltua ei olisi, että hankintayksikkö joutuisi muuttamaan tarjouspyyntönsä ehtoja sellaisiksi, joka eivät johtaisi hankintayksikön hankkeessa perustelluista syistä asetettujen tavoitteiden toteutumiseen.
3. onko hankinnan eri toteutusvaihtoehtojen arviointia (perusteluissa viitattu ”hankintamallin arviointi”) pidettävä markkinakartoituksena? Ehdotetussa viitataan kahtena eri vaihtoehtona markkinakartoitukseen ja hankinnan eri toteutusvaihtoehtojen arviointiin ja näin ollen rajanveto ei käy ehdotetusta yksiselitteisesti ilmi.

75 §

Hankintojen osiin jakaminen on sinänsä perusteltua hyvinvointialueen joidenkin omien kilpailutusten tarkoituksenmukaisen järjestämisen näkökulmasta avaten laajemmalle joukolla mahdollisuutta osallistua tarjouskilpailuun. Ei kuitenkaan ole perusteltua lähtökohtaisella tasolla rajoittaa hankintayksikön mahdollisuutta olla jakamatta hankintaa osiin. Ehdotuksesta ei sinänsä suoraan käy ilmi millä tavoin hankinnan jakaminen osiin edistäisi ehdotuksessa määriteltyjen tavoitteiden saavuttamista. Lähtökohtainen tilanne useissa hankinnoissa on hankinnan kohteen osiin jakokelvottomuus, joissa kohteen itsensä luonne johtaisi osiin jaettaessa hankintayksikön kannalta epätarkoituksenmukaisiin lopputuloksiin kilpailutuksissa. Näin ollen osiin jakamisen ei myöskään voida yksiselitteisesti johtavan hankintojen kustannustehokkaampaan toteutukseen taikka säästöihin.

Ehdotetussa sääntelyssä rajaukset velvoitteeseen jakaa hankintaosiin ovat hankintayksikön kannalta tavoitteiden näkökulmasta perusteettomasti hankintayksikön toimintaa ja tarjouspyynnön sisällön

määrittelyä rajoittavia. Mikäli ehdotettu velvoite hankinnan jakamisesta osiin päädytään toteuttamaan, on kokonaisuutenaan arvioiden positiivista, että osiin jakaminen ehdotetaan mahdollistettavan tilanteissa, joissa markkinakartoitus on toteutettu. Huomioiden kuitenkin aiemmin edellä esitetty markkinakartoitusten sisällöllisten vaatimusten epäselvyydestä ja siitä milloin markkinakartoituksen tulkintaan toteutetun tavalla, joka mahdollistaa hankinnan osiin jakamattomuuden, tulee esitettyä sääntelyä tai sen perusteluita tarkentaa näiltä osin tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi.

Markkinakartoituksen lisäksi puitejärjestelyä koskevan poikkeuksen osalta epäselväksi jää, miten tilannetta, jossa hankintayksikkö päättää perustaa useamman toimittajan puitejärjestelyn tarjouspyynnössään, tulkintaan jos kyseiseen tarjouskilpailuun saadaan vain yksi tarjous. Säännöksen sisältöä on perusteltua tarkentaa siltä osin, miten osiin jakamisen velvoitetta ja sen täyttymistä tulkittaisiin em. tilanteessa.

124 §

Esitetty sinänsä suorilta vaikutuksiltaan tulisi lisäämään hankintojen huolellisen valmistelun tavoitetta kuitenkin samalla lisäten hankintojen hallinnollista taakkaa.

Huomionarvoista on myös, että ehdotetun 124 §:n perusteluissa todetaan: ”Hankinnan ennakoitun arvon ylittäessä 10 miljoonaa euroa, hankintayksikön tulisi hankintapäätöksessä kuvata hankintamallin valintaa koskeva menettely.” Kyseistä velvoitetta ei kuitenkaan ole asetettu ehdotetussa 65 §:ssä tai 124 §:ssä. Sinänsä epäsuorasti epäselväksi jää, millä tavoin velvoitteen katsottaisi täyttyvän, jos 124 §:ssä lausutut hankintapäätöksestä ilmenevät ”vastaavat tiedot” on kirjattu hankintapäätökseen, koska velvoite koskettaa suoraan vain hankintakertomuksen sisältöä ja välillisen vastaavuuden kautta päätöksen sisältöä.

125 §

Hankintalain 125 §:n muutosten ei voida hyvinvointialueen näkökulmasta edistävän säädännölle asetettuja tavoitteita. On perustellusti oletettavaa, että hankintayksikön tarjouspyynnöt, joihin saadaan vain yksi tarjous ovat sellaisia, joissa voidaan vain harvoissa tilanteissa olettaa uudella kilpailutuksella saatavan lisää tarjouksia, etenkin huomioiden aiemmin edellä esitetyt huomiot hankintayksikön asettamista perustelluista syistä määrittelyistä laatuksiteereistä. Ehdotettu säännös ei myöskään asettaisi velvoitteita muuttaa mitään tarjouspyynnössä asetettuja kriteereitä, jonka myötä vaan vähimmäisvelvoite koskettaisi vain velvoitetta julkaista asiakirjat uudelleen. Vaikka hankintayksikkö uudelleen arvioisikin tarjouspyyntönsä sisällön ja tulisi lopputulokseen, että asetetut vaatimukset ovat välttämättömiä hankintayksikön lakisääteisten velvoitteiden taikka muiden toiminnallisten tavoitteiden saavuttamiseen ei uudelleen kilpailuttaminen toisi merkittävää lisäarvoa ehdotetun säädännön tavoitteeseen peilattuna. Huomioitaessa, että hankintayksiköllä on jo

olemassa olevan lainsäädännön puitteissa mahdollisuus keskeyttää kilpailutus, johon on saatu vain yksi tarjous ja uudelleen arvioida hankinta-asiakirjojen sisältöä, ei ehdotettu säännön toisi lisäarvoa hankintayksikön toimintaan huomioiden ehdotetun säädännön tavoitteet.

Hyvinvointialue katsoo myös 125 §:n ehdotusten johtavan tulkinnanvaraisuuksiin siitä, milloin poikkeuksen soveltamisen edellytyksenä olevan markkinakartoituksen on katsottava tulleen tehdyksi, kuten edellä lausunnossa on kuvattu.

Huomioiden ehdotuksen perusteluissa esitetty ”[p]oikkeaminen olisi mahdollista, jos hankintayksikkö ei markkinoiden kuulemisesta ja näkemysten huomioon ottamisesta huolimatta olisi saanut enempää kuin yhden tarjouksen”, jättää tulkinnan varaa siitä, milloin edellä esitetyn veloitteen sisällön katsotaan toteutuneen ja milloin markkinakartoituksen katsotaan tehdyn tavalla, jolla hankintaa ei tarvitsisi keskeyttää, tilanteessa, jossa tarjouskilpailuun on saatu yksi tarjous. Epäselväksi jää myös, miten tosiasiallisesti tulkitaan tilanteita, joissa hankintayksikkö on jakanut hankintoja osiin jakamalla ne erillisiksi tarjouskilpailuiksi, joiden välinen asiansyhteys ei kuitenkaan ole suoranaisesti havaittavissa.

Ehdotuksen perusteluissa on viitattu siihen, että ”[h]ankinnan uudelleen kilpailuttamisesta voitaisiin poiketa vain erityisen painavasta syystä”. Kun poikkeamistilanteet on nimenomaisesti lueteltu laissa eikä pykälässä ole viitattu ”erityisen painavaan syyhyn”, laki ja sen perustelut ovat keskenään ristiriidassa. Lain perusteluissa ei tule viitata sellaisiin seikkoihin, joita pykälän teksti ei sisällä ja joiden arviointi voi erota nimenomaisesti laissa lueteltujen tilanteiden arvioinnista.

Ehdotetun 125 §:n muotoilu veloitteesta järjestää uusi tarjouskilpailu tulisi myöskin ehdotetussa muodossaan rajoittamaan hankintayksikön harkintavaltaan hankintamenettelyn valinnassa. Ehdotettu muotoilu käytännössä tarkoittaisi, että tilanteessa, jossa keskeytys tapahtuisi tilanteessa, jossa hankintayksikkö olisi saanut vain yhden tarjouksen tarjouskilpailuun, olisi hankintayksiköllä pakottava velvoite järjestää uusi tarjouskilpailu. Näin ollen hankintayksikkö ei voisi tällä perustella tapahtuvan keskeyttämisen jälkeen valita hankintamenettelyksi suora hankintaa, vaikka suora hankinnalle olisikin hankintalainsäädännön puitteissa hyväksyttävät perustelut. Mikäli ehdotettu muutos tulee toteutettavaksi, olisi perusteltua muuttaa muotoilu muotoon ”toteutettava uusi hankintamenettely” tällä hetkellä ehdotetun ”järjestettävä uusi tarjouskilpailu” muotoilun sijasta.

Huomioiden edellä mainitut lausumat on tarkoituksenmukaista, ettei ehdotuksessa esitetä veloitetta uuden hankintamenettelyn toteuttamiseen liittyvään hankintamenettelyn sisällön muuttamiseen. Velvoite sisällön muuttamiseen johtaisi useissa hankinnoissa tilanteeseen, jossa hankintayksikkö joutuisi muuttamaan hankintamenettelyn sisältöä muotoon, joka olisi hankintayksikön kannalta epätarkoituksenmukainen voiden monissa tilanteissa johtaa hankintayksikön kannalta epäedullisempiin lopputuloksiin, joiden ei voida katsoa tukevan ehdotettujen muutosten tarkoituksia. Myös ehdotus siitä, että tarjouskilpailu on uusittava vain

kerran, on tarkoituksenmukainen. Tilanne markkinoilla voi hankintayksiköstä riippumattomista syistä olla sellainen, että kilpailutuksessa tullaan joka tapauksessa saamaan vain yksi tarjous, eikä tällaista kilpailutusta tule sen vuoksi tarpeettomasti pitkittää.

Mikäli ehdotettu muutos aiotaan toteuttaa, hyvinvointialue pyytää ehdotettua pidempää siirtymäaikaa, jotta muutoksen aiheuttamiin lisäresurssitarpeeseen ja tarpeeseen varautua merkittävästi pidempään kilpailutukseen voidaan varautua riittävästi ja siten, että liiallisilta kustannuksilta ja muilta haitallisilta seurauksilta vältytään.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

15 §

Hyvinvointialue arvioi, että ehdotetut sääntelyn muutokset eivät toisi muutoksilla tavoiteltua lisäarvoa hankintayksiköiden ja markkinoiden toimintaan. Nykyisellään toimintaa ohjaava sääntely, oikeuskäytäntö sekä valvontaviranomainen ohjaavat toimintaa tarkoituksenmukaisella tavalla. On sinänsä tiedossa, että muutoksella on haitallisia seurauksia, eikä esitetyllä muutoksella saavutettavia hyötyjä ole osoitettu yksiselitteisiksi seurauksiksi, mikäli muutos tehtäisiin.

Sinänsä tavoitteet säästöistä ovat hyviä ja perusteltuja tavoitteita. Kuitenkin huomioiden Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvitys sidosyksiköistä koskevasta toiminnasta voidaan perustellusti olettaa, että muutos olisi omiaan aiheuttamaan kustannusten nousua samalla heikentäen julkisen sektorin kustannustehokkuutta.

Hallitusohjelman mukainen huoltovarmuuden huomiointi hankinnoissa ei toteudu, sillä vähimmäisomistusvaatimus rajoittaa hankintayksiköiden mahdollisuuksia tehdä ratkaisuja eri toimintojen toteuttamisesta huoltovarmuuden kannalta asianmukaisella tavalla.

On kokonaisuutena arvioiden perusteltua, että hankintayksiköillä on mahdollisuus määritellä itse tarkoituksenmukaisin tapa oman toimintansa organisointiin huomioiden kunkin omat erityispiirteensä.

Ei voida pitää perusteltuna, että hyvinvointialueiden mahdollisuutta tehdä oman toimintansa kannalta tarkoituksenmukaisia ratkaisuja rajoitetaan niin, että hyvinvointialue ei hyödyntää olemassa olevaa markkinaa kokonaisuudessaan. On esimerkiksi huomionarvoista, että hankintayksiköiden tulee pystyä tunnistamaan niille kriittiset toiminnot, joiden toteutus tulee pitää kontrolloituna ja joiden osalta esimerkiksi ulkomaisten yritysten osallisuus voi muodostaa riskin.

Sidosyksikkö on ensi sijassa omistajiensa strateginen ja pitkäaikainen kumppani, jonka käyttämisen valintaan on päädytty kokonaisuutensa myötä ja, jonka käyttäminen voi erottamattomasti sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoiminnan toimialalla olla tyypillisesti erottamattomasti yhteydessä palvelun kokonaisuuteen jatkuvuuden ja huoltovarmuuden näkökulmasta. Näin ollen voidaan arvioida, että ehdotettu muutos olisi omiaan heikentämään hankintayksiköiden mahdollisuutta toimintojen jatkuvuuden ja varautumisen varmistamiseen, koska vastaavien kriteereiden asettaminen markkinoille ei ole yksiselitteisesti aina mahdollista taikka johtaisi vähintään markkinoilta hankittavan palvelun hintaan sitä kohottavasti näin aiheuttaen vastakkaisen vaikutuksen asetettuihin ehdotuksen säästötavoitteisiin.

Sidosyksiköillä on merkittävä rooli hankintayksiköille, sillä ne tuovat mukanaan arvokasta markkinatuntemusta ja substanssiosaamista. Ne hoitavat kilpailutuksia omistajiensa puolesta, mikä tuo mukanaan useita etuja joista merkittävimpiin muun muassa volyymiedut sekä toiminnan tehostaminen ja yhtenäistäminen. Tämä auttaa välttämään tarpeettomia päällekkäisyyksiä eri hankintayksiköiden välillä ja parantaa toimintojen laatua yhteisesti.

Ehdotettu vähimmäisomistusvaatimus ei huomioi lainkaan hankintayksiköiden ja sidosyksiköiden erilaisuutta. Hankintayksiköt voivat olla kooltaan erilaisia, ja sidosyksiköissä voi perustellusti olla erilaisia omistusosuuksia ja omistusjärjestelyjä. Tämän myötä muutos voisi johtaa siihen, että pienemmät hankintayksiköt jäisivät suurimmat taloudelliset volyymiedut tuottavan sidosyksikkötoiminnan ulkopuolelle. Tämä voisi myös käytännössä johtaa joissakin tapauksissa sidosyksikkötoiminnan kannattavuuden alenemiseen siinä määrin, ettei sitä olisi kannattavaa jatkaa, joka johtaisi koostetun hankintaosaamisen hajaantumiseen.

Ehdotettu muotoilu ”[s]idosyksikköä koskevaa 10 prosentin vähimmäisomistusvaatimuksessa tulee huomioida emoyhtiö ja sen tytär- ja osakkuusyhtiöt” on myös omiaan aiheuttamaan epäselvyyttä omistusosuutta koskevan vaatimuksen laskentatapaan, koska sitä koskevaa tarkempaa kuvausta avataan vain pykälän perusteluissa. On perusteltua, että vaatimuksen laskemisen perusteet ilmenevät yksiselitteisesti suoraan pykälän tekstistä.

Ehdotetun 10 % veloitteen muutoksen perusteluissa esitetään myöskin muutoksen tarkoittavan tiettyä äänimäärää tai määräysvaltaa sidosyksikössä. Omistus, äänimäärä ja määräysvalta ovat kuitenkin toisistaan erillisiä asioita, eikä omistusosuuden muutos välttämättä automaattisesti tarkoita määräys- tai äänivallan muuttumista.

Sen sijaan, että ehdotettaisiin 10 %:n omistusosuuden vähimmäisvaatimusta, olisi valmistelussa perusteltua tutkia vaihtoehtona omistajien enimmäismäärän rajoittamista. Vaihtoehtona vähimmäisomistusvaatimukselle olisi mahdollista harkita rajoitusta sidosyksiköllä olevien omistajien enimmäismäärästä. Mikäli ehdotettua 10 % muutosta pidetään tarkoituksenmukaisena toteuttamistapana säädännölle asetettuja tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta edellä esitetty vaihtoehto voisi olla tarkoituksenmukaisempi määräysvallan toteuttamisen kannalta samalla edistäen markkinoiden parasta mahdollista toimintaa.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Kokonaisuutena arvioiden vähimmäisvaatimuksen lisäämisellä lakiin ehdotetulla tavalla on negatiivisia seurauksia. Ne ilmenisivät haitallisina vaikutuksina kustannustasoon, yhteistyöhön sekä toimintojen laatuun ja toimivuuteen vähentämällä sidosyksikön omistajien määrää.

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

Muutos tulisi aiheuttamaan merkittävän lisämäärän hankintayksikön hallinnollisiin tehtäviin. Muutoksen laajuus itsessään edellyttäisi laajamittaista analyysiä, jossa selvitetäisiin kaikki mahdolliset muutostarpeet ja jokaiseen ilmenevään muutostarpeeseen tarkoituksenmukaisin ratkaisu. Yhden ratkaisun ei missään tilanteessa voida kategorisesti katsoa soveltuvan kaikkiin mahdollisiin tilanteisiin ja näin ollen tehtäväksi tulisi jokaisen toiminnan kohdalla oma erillinen arviointi. Vastaavalla tavalla muutos tulisi aiheuttamaan merkittävän määrän arviointitoimenpiteitä sidosyksiköiden toiminnassa. Tämä olisi myös omiaan aiheuttamaan epävarmuutta sidosyksikkötoimintaan laajamittaisemmalla tavalla, koska sidosyksiköt joutuisivat viime kädessä arvioimaan oman toimintansa jatkuvuuden kannattavuutta, joka voisi pahimmillaan johtaa sidosyksikön toiminnan lakkaamiseen ennen kuin sen omistavalla hankintayksiköllä olisi mahdollisuus toteuttaa muita järjestelyitä kyseisen sidosyksiköltä hankittavan tavaran taikka palvelun hankkimiseen.

Hankintayksiköiden omistusosuuden jäädessä sidosyksiköissä alle 10 %:n, tulisi se tarkoittamaan merkittäviä muutoksia toimintatapoihin. Riippumatta siitä, mihin ratkaisuun edellä kuvatun arvioinnin myötä päädytään, muutosten toteuttaminen aiheuttaisi huomattavaa hallinnollista työtä ja kustannuksia. Voimassa olevien sopimusten irtisanominen tai päättäminen siirtymäajan puitteissa olisi väistämätön lopputulos. Tämä voisi aiheuttaa vahingonkorvausvelvollisuuksia ja/tai muita sopimussanktioita, mikäli nykyiset sopimukset eivät ehtojensa puitteissa mahdollistaisi niiden päättämistä siirtymäajan puitteissa.

Uudenmaan yhteistyöalueella käytössä olleet yhteistyön rakenteet tulisivat myös ainakin osittain pilkkoutumaan, kun pienomistajat eivät pystyisi hyödyntämään sidosyksikköihin keskitettyjä toimintoja.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

Tällä hetkellä ei tosiasiallisesti ole mahdollista ennakoida tarvittavia toimenpiteitä tai niistä aiheutuvia kustannuksia, koska resurssit tällaisen ennakkollisen arvioinnin tekemiseen ei ole eikä näin ollen kannanottaminen tarvittaviin mahdollisiin muutostoimenpiteisiin ole mahdollista. Selvää on kuitenkin, että tehtäväksi tulisi merkittävät määrä sidosyksikkö ja toimintokohtaista kokonaisarviointia.

Tilanteissa, joissa toimintaa harjoitetaan sidosyksikön avulla, koska sidosyksikkötoiminnan arvioitu olevan hyvinvointialueen näkökulmasta esimerkiksi huoltovarmuuden sekä kustannus-, tehokkuus- ja laatu näkökulmista paras toteutustapa, tulisi hankintayksikölle etsittäväksi kunkin toiminnan järjestämiseen erillinen uusi toimintatapa, joka täyttäisi kaikki edellä mainitut hankintayksikön tarpeet. Todennäköisenä ei voida pitää tilannetta, jossa kaikki hankintayksikön tarpeet täyttävää toimintaa löytyisi markkinoilta kustannustehokkaammalla tavalla huomioiden kaikki edellä mainitut edellytykset.

- Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan muutoksesta ei seuraisi nettohyötyä. Muutoksen myötä sidosyksikkötoiminnan kustannustehokkuuden ja toiminnan laadun hyödyt menetettäisiin, eivätkä muutoksella saatavissa olevat mahdolliset ja epävarmat hyödyt ylittäisi näitä menetyksiä.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutokseen tarvitaan?

Hyvinvointialueen näkökulmasta ehdotuksessa esitetty 1,5 vuoden siirtymäaika on riittämätön huomioiden kaikkien edellä esitettyjen toimenpiteiden toteuttamisen laajuus, jotta epätarkoituksen mukaisia ratkaisuja ei tarvitsisi tehdä aikataulussa olevien rajoitteiden vuoksi.

Lyhyet siirtymäajat tulisivat suurella todennäköisyydellä aiheuttamaan markkinatilanteen, jossa kysyntä ylittää tarjonnan johtaen hintojen merkittävään nousuun. Olisi myös oletettavaa, että kaikkeen kysyntään ei välttämättä löytyisi riittävää tarjontaa, jolloin toiminnot jäisivät pahimmillaan toteuttamatta, kun siirtymäajan päätyttyä sidosyksikköä ei saa enää hyödyntää, mutta uutta tuottajaa ei ole saatu. Edellä kuvattu tilanne on omiaan aiheuttamaan vähäistä suuremman riskin hyvinvointialueiden lakisääteisten toimintojen toteutumiseksi.

Huomionarvoista on myös, että muutokseen tarvittavat resurssit tulee budjetoida, mikä tarkoittaa käytännössä sen arvioimista, mistä hyvinvointialueen toiminnoista nämä resurssit otetaan pois. Merkittävien muutosten toteutus käytännössä keskeyttää tai lopettaa kyseisten toimintojen yleisen kehitystyön, johon resurssit eivät tällöin enää riitä.

Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan siirtymäajan tulisi olla vähintään viisi (5) vuotta, jotta merkittävimmiltä haittaseurauksilta olisi edes mahdollisuus välttyä. Pysyviksi jääviltä edellä esitetyiltä haittavaikutuksilta ei kuitenkaan voida välttyä pitkälläkään siirtymäajalla.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

Ensimmäisessä vaiheessa hankintayksiköiden ja sidosyksiköiden yhteisessä toiminnassa arvioivaksi tulevat tarvittavat yhtiöoikeudelliset muutokset ja niiden toteuttamisen vaihtoehdot. Huomioiden kuitenkin muutoksen merkittävyys edellä mainittua arviointia ja sen pohjalta tehtyjä toimenpiteitä ei voisi toteuttaa ilman erityistä tarkkuutta noudattavan arvioinnin toteuttamista. Lyhyen siirtymäajan puitteissa toteutettava toimenpiteinä olisi myöskin kaikki arvioinnin myötä syntyneet ratkaisut käytännön tasolla, joka tarkoittaisi merkittävää resursoinnin tarvetta kokonaisuuden toteuttamiseen.

Huomioitaessa muissa ehdotuksen osissa esitetyt tavoitteet parantaa hankintojen huolellista valmistelua tulee näiden edellä mainittujen tavoitteiden saavuttaminen huomioida sidosyksiköjä koskevaa säädännön muutosta arvioitaessa. Sinänsä ei ole yksiselitteistä, että monimutkaisempien ja laajimpien kokonaisuuksien osalta edes hankintamenettelyn toteuttaminen täysin alusta loppuun saakka olisi mahdollista esitetyn 1,5 vuoden siirtymäajan aikana.

Arvioitaessa yksittäistä toimintoa ja sitä koskevaa mahdollista muutosta siirtymäajan puitteissa toteutettavaksi tulisi edellä mainitun arvioinnin ja toteutettavien toimenpiteiden lisäksi operatiivisten ympäröivien toimintojen uudelleen organisointi, sellaisten toimintojen osalta, jotka eivät välttämättä olisi välittömässä liitännässä sidosyksikön toimintaan. Myös nämä muutoksen vaatisivat nopealla aikataululla toteutettuna laajaa resursointia.

Hyvinvointialueen lakisääteisten tehtävien vaarantumista ei saa tapahtua muutosten läpiviennin vuoksi. Siirtymäajan pituuden arvioinnissa tulee varmistaa riittävä aika toimintojen siirtämiseen sidosyksiköltä toiselle taholle, ja sidosyksikön sopimuksen tulee voida olla voimassa tavalla, jolla hyvinvointialueen asiakkaiden palvelut ja muut toiminnot voidaan turvata.

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue esittää ensisijaisesti, että 10 % vähimmäisomistusvaatimusta ei kirjata lakiin. Toissijaisesti hyvinvointialue esittää, että omistusosuusvaatimukseen säädettäisiin poikkeus koskien julkisen sektorin järjestämisvastuulle kuuluvia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita, mikäli vähimmäisomistusta koskeva kirjaus sellaisenaan tulee voimaan.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue yhtyy Valtiovarainministeriön eriävässä mielipiteessä todettuun: ”Ehdotuksesta puuttuvat oikeasuhtaiset poikkeukset niihin tilanteisiin, joissa sidosyksikköjen toiminta ei vääristä kilpailua sekä tilanteisiin, joissa painava julkinen intressi vaarantuu. Yleisen edun näkökulmasta sidosyksikköjen käyttöä koskevaan pykälään täytyisi säätää poikkeuksia, joilla varmistetaan pienten ja keskisuurten kuntien sekä hyvinvointialueiden mahdollisuudet järjestää niiden vastuulla olevat palvelut sekä esimerkiksi varautumisen, huoltovarmuuden, tietoturvan ja kyber-turvallisuuden toteutuminen kaikissa tilanteissa.”

Poikkeuksissa olisi keskeistä huomioida alueelliset ja toimialakohtaiset markkinaerot. On tärkeää varmistaa, että vähimmäisomistusvaatimus ei aiheuta tilanteita, joissa kustannukset nousevat, hallinnollinen taakka kasvaa tarpeettomasti, turvallisuus heikkenee tai toimintaa ei voida hankkia markkinoilta asianmukaisin ehdoin, jolloin se itsessään johtaisi sääntelyn tavoitteiden vastaisiin lopputuloksiin.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

On kokonaisuutena arvioiden pidettävä hyvänä ja perusteltuna, että ehdotuksen myötä hyvinvointialue voi ottaa hankinnoissaan huomioon nykyistä paremmin huoltovarmuuden sekä turvallisuuden. Perusteltua olisi 71 §:n kohdalla arvioida olisiko tarkoituksenmukaista nykyisen ehdotetun muodon lisäksi tietosuojaa ja turvallisuutta koskevat vaatimukset. Ehdotetun 81 §:n osalta perusteltua olisi arvioida voiko ehdotukseen kirjattu ”ilmeinen” -sana johtaa tosiasiallisesti epätarkoituksenmukaisen korkean soveltamiskynnyksen muodostumiseen ja näin ollen kyseisen ehdotuksen tarkoitettua rajoitetumpaan soveltamiseen.

Huomioitavaksi myös turvallisuuden ja huoltovarmuuden tavoitteiden osalta tulee aiemmin edellä mainittu koskien turvallisuutta ja huoltovarmuutta suhteessa ehdotettuun 15 §:n muutokseen ja siitä muutoksesta mahdollisesti seuraaviin toimenpiteisiin.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

Kokonaisuutena arvioiden hyvinvointialue katsoo, että ehdotetut muutokset 88 ja 92 §:ään ovat kannatettavia.

Hankintayksikön harkinnan myötä tapahtuva luopuminen rikosrekisteriotteiden pakollisesta tarkistamisesta keventäisi hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa. Rikosrekisteriotteiden tarkistaminen suuressa määrässä hankintoja vie henkilöstöltä paljon aikaa, riippumatta siitä, miten tarkastus tehdään.

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

On pidettävä perusteltuna, että hankintailmoituksen julkaisemiseen käytävään kieleen liittyvä ehdotus tulisi lisäämään avoimuutta. Ehdotettua 101 §:ää koskevissa perusteluissa on esitetty:

”Kielilakia ovat velvollisia noudattamaan useat hankintayksiköt kuten kaksikieliset kunnat, valtion keskushallintoviranomaiset, valtion viranomaiset, joiden virka-alueeseen kuuluu erikielisiä kuntia tai vähintään yksi kaksikielinen kunta sekä kuntayhtymät, joihin kuuluu erikielisiä kuntia tai vähintään yksi kaksikielinen kunta. Ehdotettu muutos olisi poikkeus kielilaista, jonka 32 §:n 2 momentin mukaan kaksikielisen viranomaisen ilmoitukset, kuulutukset ja julkipanot sekä muut yleisölle annettavat tiedotteet tulee antaa suomen ja ruotsin kielellä. Poikkeus on perusteltavissa sillä, että hankintailmoituksia jo nyt julkaistaan vain yhdellä kielellä ja että laajojen hankintailmoitusten kääntäminen ei aina ole tarkoituksenmukaista. Viranomaisten tulisi kuitenkin edelleen noudattaa kielilain 32 §:n 3 momentin toista virkettä, jonka mukaan viranomaisen tulee kuitenkin huolehtia sekä suomen- että ruotsinkielisen väestön tiedonsaantitarpeista.”

Hyvinvointialue pitää edellä esitettyä perusteltuna linjauksena. Edellä mainitun perustelun osalta olisi kuitenkin perusteltua esityksessä täsmentää millaisien toimien toteutuessa 32 §:n 3 momentin toisen virkkeen mukaista velvollisuutta tulee tulkita täytetyn.

Muut huomiot

4 §

Ehdotuksen 4 §:n 33 kohdan mukainen voimavarayksikön määritelmä perusteltu lisäys.

78 §

Ehdotuksen 78 §:n muutokset ovat perustellut

80 §

Ehdotuksen 80 §:n muutokset ovat perustellut.

12 luvun (sote ja erityiset palveluhankinnat) poistaminen ja siihen liittyvät muutokset:

Hyvinvointialue arvioi, että 12 luvun poistaminen ja sen säännösten siirtäminen 11 lukuun olisi omiaan aiheuttamaan epäselvyyttä, koska ehdotettua 11 lukua lukemalla ei olisi yksiselitteisesti ja selkeästi hahmotettavissa mitä säännöksiä tulisi sovellettavaksi mihinkin 11 luvussa säädettyyn erilaiseen hankintaan, joihin kuitenkin tulisi osittain sovellettavasi erilaisia säännöksiä.

Sinänsä epäselväksi jää myös siirron myötä syntyvä tulkinta siitä, olisiko ehdotetun säädöksen piirissä sosiaali- ja terveystoimen hankintoja määrää ilmoittaa vain kansallisella tasolla eikä EU-laajuisesti.

Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan voimassa olevan lain 108 §:n (Palvelujen käyttäjien tarpeiden huomioon ottaminen hankinnoissa) poistaminen ei ole perusteltua. Vaikka ehdotuksen perusteluissa viitataan siihen, että sote-palvelujen hankinnassa on otettava huomioon muissa laeissa asetettu sektorilainsäädäntö, on 108 §:n mukainen säännös perusteltua sisällyttää vähintäänkin informatiivisessa, ohjaavassa ja selkeyttävässä roolissa lainsäädäntöön. Se toimii informatiivisena ohjeena, ohjaa hankintoja ja linkittää sektorilainsäädännön hankintojen toteuttamiseen

Ehdotettu voimassa olevan lain 110 §:n (Suorahankinta erityistilanteissa) siirtäminen sote- ja erityisiä palveluhankintoja koskevasta 12 luvusta EU-kynnysarvon ylittäviä ns. tavallisia hankintoja koskevan II osan 40 §:ään on omiaan aiheuttamaan kyseisen pykälän tulkintaa koskevaa vaikeaselkoisuutta. Huomioitaessa, että 40 §:n II osan sisältö koskettaa EU kynnysarvon ylittäviä hankintoja olisi sinänsä tulkinnallisesti epäselvää, jos kuitenkin ko. pykälään lisättäväksi ehdotetun 9 kohdan olisikin määrä koskea vain sosiaali- ja terveystoimen hankintoja. Sijoitettaessa kyseinen kohta EU-kynnysarvon ylittävien hankintojen säädösten osaan on se itsessään myös omiaan aiheuttamaan hankintalain osajaon sisällöllistä tulkintaepäselvyyttä kyseisen säädöksen ollessa kansallinen poikkeussäännös eikä hankintadirektiiviin perustuva säännös.

Ehdotetun 99 §:n osalta epäselväksi jää, onko 1 momenttiin lisätyt viittaukset 65, 92 ja 136 §:n soveltamiseen tarkoitettu soveltuvan vain kyseisessä momentissa viitattuihin hankintoihin vai myös ehdotetussa 2 momentissa viitattuihin hankintoihin.

Ehdotetun 101 §:n ja 101 b §:n välistä suhdetta tulee selventää siten, että 101 §:ään tarkennetaan, että sitä sovelletaan vain 25 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaisiin hankintoihin, koska 3 kohdan mukaisiin hankintoihin sovellettaisiin ehdotettua 101 b §:ää. Ehdotetusta laista ei ilmene, että ”kansallisella hankinnalla” tarkoitettaisiin nimenomaisesti vain 25 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaisia hankintoja. Voimassa olevasta laista tämä on pääteltävissä siitä, että 11 luvussa ja 99 §:ssä viitataan kansallisiin menettelyihin/hankintoihin, mutta ehdotetussa laissa nämä viittaukset on muutettu. Siten ehdotettuun lakiin tulee tarvittaessa selventää myös muiden 11 luvun pykälien osalta, mihin hankintoihin niitä sovelletaan (ks. esim. 102 §:n otsikko).

Ehdotetun 101 b §:n numerointi on perusteltua teknisesti korjata 101 a §:ksi.

Ehdotetun 105 §:n 2 momentissa on lisäys ”25 §:n mukaisessa, vähintään kansallisen kynnysarvon suuruudessa hankinnassa”. Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan tämä lisäys on epäselvä suhteessa ehdotettuun 3 momenttiin, koska näin määriteltynä tämä momentti koskee myös 25 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdan mukaisia sosiaali- ja terveystalvveluja sekä muita erityisiä palveluita, vaikka niihin soveltuen on tarkoitus lisätä 3 momentti.

Ehdotetun lain 105 §:n 2 momentissa on lisätty viittaus 88 §:ään. Lain 88 § koskee kuitenkin poissulkemisten edellytysten ja soveltuvuusvaatimusten täyttymisen selvittämistä eikä asettamista, kuten 105 §:n 2 momentissa viitataan. Samoin 105 §:n 3 momentissa.

Hyvinvointialue pitää toimivana ja hyödyllisenä 105 §:n a momenttiin ehdotettua lisäystä ”ellei hankintayksikkö toisin hankinta-asiakirjoissa ilmoita”, joka nimenomaisesti mahdollistaa viitattujen pykäliden noudattamisen myös siinä tilanteessa, ettei hankinta-asiakirjoissa ole erikseen todettu niitä noudatettavan.

146 §

Hyvinvointialue ei arvioi 146 §:n ehdotetun muutoksen olevan tarkoituksenmukainen. Kokonaisuutena arvioiden, huomioiden aiemmin edelle esitetty, on perusteltua, ettei muutosta tulisi voida hakea hankintamenettelyn hankinnan osiin jakamattomuuden johdosta.

150 §

Hyvinvointialue arvioi, ette muutosehdotus 150 §:ään ei ole tarkoituksenmukainen taikka toimiva.

Muutos tulisi käytännön tasolla johtamaan tilanteeseen, jossa sopimuksentekokieltoa tultaisiin soveltamaan myös dynaamisen hankintajärjestelmän sekä puitejärjestelyn sisäisiin hankintoihin niiden ylittäessä EU-kynnysarvon. Samalla ehdotettu jättää kuitenkin toisaalta avoimeksi sovellettaisiinko sopimuksentekokieltoa enää vain kansallisen kynnysarvon piirissä oleviin hankintoihin. On keskeistä, että odotusajat ja määräajat sekä sopimuksentekokielto uudessa lainsäädännössä on määritelty soveltamisalaltaan yhtä selkeästi, kuin niiden soveltamisalat on määritelty nykyisessä lainsäädännössä.

Ehdotettuun 150 §:n muotoiluun tulee virkkeeseen lisätä sana ”hankinnasta” sanojen ”suuruudesta” ja ”hankintasopimusta” väliin.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon tarve:

Työryhmän mietinnöstä ei yksiselitteisesti käy ilmi, millä tavoin perustuslakivaliokunnan lausunnon tarvetta on selvitetty ja mihin sen suhteen on päädytty. Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan lakimuutosesitys edellyttää perustuslakivaliokunnan lausuntoa. Erityisesti sidosyksikköhankintoja koskeva ehdotus liittyy läheisesti kuntien ja hyvinvointialueiden itsehallintoon.

Hanhinen Ville
Itä-Uudenmaan hyvinvointialue